

Avfallsplan 2024-2032

Bodens kommun

Antagen i kommunfullmäktige 2024-06-17, §94

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
1.1	Bakgrund	5
1.2	Syfte	5
1.3	Läsanvisning	5
1.4	Framtagande av avfallsplanen – organisation och samråd	6
1.5	Uppföljning av tidigare avfallsplan	6
2.	Mål och aktiviteter	7
2.1	Internationella och nationella mål	7
2.2	Lokala mål och strategier	7
2.3	Handlingsplan med mål och aktiviteter	8
2.3.1	Minskad miljöpåverkan	9
2.3.2	Ökad återvinning	11
2.3.3	Förebyggande av avfall och ökat återbruk	13
2.3.4	Tillgänglighet och service	15
3.	Uppföljning och redovisning av avfallsplanen	16

Bilagor

Bilaga 1 *Nulägesbeskrivning*

Bilaga 2 *Nedlagda deponier*

Bilaga 3 *Uppföljning av tidigare avfallsplan*

Bilaga 4 *Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)*

Bilaga 5 *Styrmedel*

Bilaga 6 *Framtida avfallshantering och avfallsflöden*

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt miljöbalken ska det finnas en avfallsplan för varje kommun. Enligt avfallsförordningen ska avfallsplanen ses över vart fjärde år och revideras vid behov. Tillsammans med föreskrifterna för hur avfallshanteringen ska gå till utgör avfallsplanen kommunens renhållningsordning.

Avfallsplanen är ett kommunalt styrdokument som påverkar och påverkas av andra kommunala planer och program. Avfallsplanen riktar sig till alla inom kommunen - medborgare och verksamheter som producerar avfall samt politiker och tjänstemän. Alla i kommunen behöver vara delaktiga och ta sitt ansvar för att se till att avfallshanteringen sker på rätt sätt.

1.2 Syfte

Syftet med avfallsplanen är att minska avfallsmängderna, öka återanvändningen och materialåtervinningen samt minska avfallets miljö- och klimatpåverkan genom att:

- Ge en samlad bild av den nuvarande avfallshanteringen.
- Ange mål och aktiviteter för minskning av avfallet och ökad återvinning.
- Visa hur kommunen avser bidra till att de nationella miljömålen inom avfallsområdet uppfylls.
- Långsiktigt styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle.
- Tydliggöra kommunens ambitioner på avfallsområdet.

1.3 Läsanvisning

Avfallsplanen består av detta huvuddokument med tillhörande bilagor.

Huvuddokumentet fokuserar på syfte, mål och aktiviteter för avfallshanteringen samt hur uppföljning av avfallsplanen kommer att ske.

I bilagorna finns beskrivning av nuläge med insamlingssystem, insamlade avfallsmängder och avfallsanläggningar, vilka styrmedel som finns till förfogande, en bedömning av avfallsflödenas framtida utveckling och framtida behov av insamlingssystem, anläggningar och investeringar samt andra underlag som ska finnas i en avfallsplan.

Några förkortningar som används i avfallsplanen är:

ÅVC återvinningscentral

ÅVM återvinningsmarknad

ÅVS återvinningsstation

1.4 Framtagande av avfallsplanen – organisation och samråd

Avfallsplanen har tagits fram av representanter från kommunens avfallsverksamhet, miljöinspektör från miljö- och byggenheten och representanter från fysisk planering, bl.a. miljöstrateg.

Det har genomförts workshoppar och temamöten med representanter från kommunens verksamheter inom gata/park, bygg- och miljö, fastighet, skolor, vård och omsorg. Exempelvis har aktiviteter för att minska nedskräpning, minska matsvinnet och bygg- och rivningsavfall diskuterats.

Förslaget till avfallsplan har ställts ut för samråd under perioden september-oktober 2023.

1.5 Uppföljning av tidigare avfallsplan

Den tidigare avfallsplanen, ”Avfallsplan Bodens kommun 2008”, var en revidering av den avfallsplan för Bodens kommun som antogs i juni 2004.

I Bilaga 3 beskrivs mål och åtgärder i den tidigare avfallsplanen och översiktlig uppföljning av dessa.

2. Mål och aktiviteter

2.1 Internationella och nationella mål

Arbetet med framtagande av avfallsplanens mål har bland annat utgått från:

- FN:s globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030
- Mål och bestämmelser enligt EU:s direktiv¹ om avfallshantering och handlingsplan för cirkulär ekonomi²
- De nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen och den nationella avfallsplanen 2018–2023³ med bland annat Sveriges långsiktiga klimatmål som innebär att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären⁴.

Nationella etappmål finns för bland annat:

- bygg- och rivningsavfall till materialåtervinning eller återanvändning,
- kommunalt avfall till materialåtervinning eller återanvändning,
- biologisk behandling av matavfall,
- utsläpp av växthusgaser,
- återanvändning av förpackningar,
- farliga ämnen i miljön, och
- minskat matsvinn.

Den nationella strategin för omställning till en cirkulär ekonomi och den nationella avfallsplanen, med de särskilt utpekade avfallsflödena plast, textil, livsmedel, bygg- och rivning och elektronik, med respektive handlingsplan är också viktiga underlag i framtagandet av mål och aktiviteter.

2.2 Lokala mål och strategier

Bodens kommun har lokala miljömål över vad som ska göras för att nå de nationella målen. De lokala miljömålen är en del av kommunens strategiska plan. Målen utgår från Sveriges miljö kvalitetsmål och vissa prioriteringar har gjorts utifrån det lokala perspektivet.

¹ EU 2018/851 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall

² EU december 2015 "Att sluta kretsloppet – en EU-handlingsplan för den cirkulära ekonomin", <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Cirkular-ekonomi/>

³ Naturvårdsverket "Att göra mer med mindre, Nationell Avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023", rapport 6857.

⁴ <http://naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Sveriges-klimatlag-och-klimatpolitiska-ramverk/>

Bodens kommun har flertalet styrdokument och policys som berör angränsande målområden som ryms inom avfallsplanen, bland annat *Översiktsplanen*, *Strategiska planen*, *Trygghetsplanen*, *Återbruksplanen* samt *Inköps- och Upphandlingspolicyn*.

Återbruksplanen har syftet att öka fokus på återbruk och att öka återbruket i kommunen samt utveckla befintliga/nya arbetssätt, ytor och infallsvinklar för bättre återbruk. Planen innehåller 10 aktiviteter med fokus på återbruk, bland annat att införa insamling av återbruk vid Brännkläppens ÅVC, införa insamling av återbruk vid mobil ÅVC, förbättra återbruk och återvinning vid flerfamiljsområde samt ökat återbruk av elprodukter och bygg- och rivningsavfall.

Återbruksplanen och Avfallsplanen kompletterar varandra och aktiviteter i Återbruksplanen upprepas inte i Avfallsplanen.

Enligt miljöbalken (1998:808) 15 kap, 41 §, ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som ska antas av kommunfullmäktige, och renhållningsordningen ska innehålla en avfallsplan som skall revideras minst var 4:e år. Med anledning av att återbruk är en central del i avfallsarbetet och Bodens kommun har valt att ta fram en separat återbruksplan ska även återbruksplanen revideras minst var 4:e år.

2.3 Handlingsplan med mål och aktiviteter

Avfallsplanens handlingsplan har delats in i fyra målområden; *minskad miljöpåverkan*, *ökad återvinning*, *ökad förebyggande och återbruk* samt *tillgänglighet och service*.

Nedan presenteras mål för varje målområde, de aktiviteter som ska utföras för att nå målen samt hur uppföljningen ska ske.

2.3.1 Minskad miljöpåverkan

Mål

- Farligt avfall ska hanteras säkert.
- Nedskräpningen ska minska.
- Nedlagda deponier ska följas upp och åtgärdas vid behov.

AKTIVITET	ANSVAR	TIDPLAN
Farligt avfall		
Fortsätta informationsinsatser om hantering av farligt avfall till medborgare och till verksamheter. Information ska finnas ständigt tillgänglig exempelvis på kommunens hemsida. Kampanj eller översyn av informationsmaterialet ska genomföras enligt tidplan för denna aktivitet.	Samhällsbyggnadsnämnden – <i>VAA-avdelningen</i>	Minst vartannat år
Nedskräpning		
Nudging – uppmuntra positivt beteende för att minska nedskräpning. Exempelvis svara på vissa frågor genom att lägga fimpar i askkoppar märkta med ja eller nej, talande soptunnor, fotsteg till papperskorgarna.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>Tekniska avdelningen</i>	Minst en åtgärd per år
Kommunikation och aktivitet vid evenemang - om både nedskräpning och återvinning. Kommunen ska inte dela ut produkter vid evenemang som bidrar till nedskräpning.	Samtliga nämnder och förvaltningar	Vid minst ett event per år
Fortsatt kartläggning av dumpning –sätta ut koordinater på karta var dumpning förekommer för att kartlägga problemområden. Jobba sedan strategiskt med pop-up ÅVC kopplat till var det förekommer mycket nedskräpning i förebyggande syfte.	Samhällsbyggnadsnämnden – <i>Miljö-och byggenheten, VAA-avdelningen</i>	Varje gång dumpning rapporterats
Utse ambassadörer inom kommunen och/eller representanter från föreningar, som är kontaktpersoner inför skräpplockardagar och andra aktiviteter gällande skräpplockning.	Samhällsbyggnadsnämnden – <i>Tekniska avdelningen</i>	Senast år 2025
Införa kommunövergripande skräpplockardagar. Skräpplockardagarna hålls i maj och september.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>Tekniska avdelningen</i>	Varje år
Delta i Håll Sverige Rent-kampanjer.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>Tekniska avdelningen</i>	Varje år
Göra uppskattningar av vad nedskräpning kostar för olika kommunala verksamheter.	Samhällsbyggnadsnämnden – <i>Tekniska avdelningen</i>	Senast år 2025, därefter årlig uppdatering

Invasiva arter		
<p>Kontinuerlig översyn över kunskapsläget för samtliga aktörer som berörs av arbetet med bekämpning av invasiva främmande arter med fokus på avfallshanteringen av växtavfallet.</p> <p>Informationsinsatser riktade till kommunmedborgare gällande korrekt hantering av växtavfall från invasiva främmande arter.</p> <p>Tydlig information om växtavfallshanteringen vid ÅVC:er.</p>	<p>Samhällsbyggnadsnämnden – <i>Tekniska avdelningen</i></p> <p><i>VAA-avdelningen</i></p>	<p>Årligen återkommande informationsinsatser inför varje växtsäsong.</p>
Nedlagda deponier		
<p>Utföra åtgärder för aktuella nedlagda deponier enligt resultat från undersökningar som gjorts. Här anges tidplan för det första steget, att ta fram budget och tidplan för åtgärder.</p>	<p>Samhällsbyggnadsnämnden – <i>VAA-avdelningen</i></p>	<p>Senast år 2025</p>

Uppföljning

- Plockanalysresultat – hur mycket farligt avfall som förekommer i exempelvis restavfallet.
- Kundundersökningen *"Kritik på teknik"* (görs var tredje år) – följa upp frågor om upplevd renhet på gator och torg samt farligt avfall.
- Följa upp antal nedskräpnings-/dumpningsärenden.
- Följa upp antal genomförda åtgärder för nedlagda deponier.

2.3.2 Ökad återvinning

Mål

- Matavfall ska sorteras ut och hålla en god kvalitet med maximalt 5 % felsorterat avfall.
- Mängden⁵ av hushållens restavfall till energiutvinning ska minska med hälften och restavfallsfraktionen ska maximalt innehålla 30 % felsorterat avfall.
- 60 % av allt kommunalt avfall ska gå till återanvändning eller materialåtervinning.
- Avfall som inkommer till ÅVC ska återbrukas eller återvinnas i högre utsträckning (förflyttas upp i avfallstrappan).

AKTIVITET	ANSVAR	TIDPLAN
Matavfall ska sorteras ut		
Informationsinsatser kopplat till matavfall och använt matfett/spillfett. Information ska finnas ständigt tillgänglig exempelvis på kommunens hemsida. Kampanj eller översyn av informationsmaterialet ska genomföras enligt tidplan för denna aktivitet.	Samhällsbyggnadsnämnden – <i>VAA-avdelningen</i>	Minst vartannat år
Genomföra plockanalys.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	Minst vart tredje år
Genomföra informationskampanj samt inventering gällande hantering av fett och fettavskiljare (gäller framför allt restauranger samt butiker). Ta fram information som ska finnas ständigt tillgänglig exempelvis på kommunens hemsida. Kampanj eller framtagande/översyn av informationsmaterialet ska genomföras enligt tidplan för denna aktivitet.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	Senast 2025 och därefter minst vartannat år
Ökad sortering hos hushåll och på ÅVC		
Information om sortering i samband med införande av fastighetsnära insamlingssystem för förpackningar.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	I takt med omställning av insamlingen
Väga in grovavfall som lämnas till det kommunala återbruket, Återvinningsmarknaden (alternativt uppskattning av vikt).	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	Från och med halvårsskiftet 2024

⁵ Avser mängden restavfall från ett genomsnittligt hushåll.

Tydliggöra och synliggöra riktlinjer för privatpersoners bygg- och rivningsavfall. Ta fram ett anpassat informationsmaterial.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen	2024
Endast transparenta sopsäckar med sorterat avfall får slängas oöppnade i container på ÅVC. Om svarta sopsäckar används så ska de tömmas och innehållet sorteras på plats.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen	Från och med 2024
Ökad sortering på Bodens kommuns förvaltningar		
Samtliga verksamheter inom Bodens kommun inför insamling av matavfall, brännbart restavfall samt förpackningsinsamling.	Samtliga nämnder och förvaltningar	Under 2024
Avsättning för slam från avloppsreningsverk		
Genomföra åtgärder enligt pågående utredning om samverkan avseende avloppsslam inom den kommunala organisationen. Här anges tidplan för det första steget, att ta fram budget och tidplan för åtgärder.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen samt kommunala bolaget REBAB	Senast år 2025

Uppföljning

- Plockanalysresultat – följa upp utsortering av matavfall, brännbart restavfall och förpackningar (hushåll samt kommunala verksamheter).
- Enkät till kommunala verksamheter angående verksamhetens källsortering.
- Följa upp hur mycket avfall på ÅVC som går till deponi och energiåtervinning.

2.3.3 Förebyggande av avfall och ökat återbruk

Mål

- Mängden matsvinn ska minska.
- Arbete ska pågå för att öka återbruket av bygg- och rivningsavfall.

I övrigt hänvisas till mål och aktiviteter i Återbruksplanen.

AKTIVITET	ANSVAR	TIDPLAN
Minskat matsvinn		
Informationsinsatser gällande matsvinn. Ta fram information som ska finnas ständigt tillgänglig exempelvis på kommunens hemsida. Framtagande och översyn av informationsmaterialet ska genomföras enligt tidplan för denna aktivitet.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	Senast 2025 och därefter översyn minst vartannat år
Synliggöra det arbete som görs i kommunen idag gällande matsvinn. Ta fram informationsmaterial och sprid goda exempel mellan olika verksamheter inom förvaltningen.	Arbetsmarknad- och utbildningsnämnden - <i>Förvaltningsledningsgrupp</i>	Senast 2025 och därefter informationsinsats minst vartannat år
Mätningar av matsvinn enligt den nationella mätmetod som Livsmedelsverket har tagit fram. Fokus ska läggas på den nationella mätningen av matsvinn och att identifiera verksamheter där insatser behövs. Mätning av tillverkningsvinn ska ske vid alla kommunala storkök och mätning av serveringsvinn och tallrikssvinn i alla kommunens verksamheter där det är genomförbart.	Arbetsmarknad- och utbildningsnämnden - <i>Förvaltningsledningsgrupp</i>	Senast 2025 och därefter minst vartannat år
Ta fram ett förbättrat system över antalet elever som är på plats i skolan som ska äta dagens mat, för bättre planering av mängderna för dagen.	Arbetsmarknad- och utbildningsnämnden - <i>Förvaltningsledningsgrupp</i>	Senast 2026
Införa årliga tävlingar i minskat matsvinn mellan olika skolor i kommunen eller andra aktiviteter för att synliggöra matsvinn.	Arbetsmarknad- och utbildningsnämnden - <i>Förvaltningsledningsgrupp</i>	Minst ett tillfälle per läsår
Ökat återbruk av bygg- och rivningsavfall		
Planera och genomföra nya tillfällen för pop-up ÅVC. Insamling av bland annat grovavfall och visst bygg och rivningsavfall.	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	Plan presenteras senast 2026 och genomförs senast 2028
Anordna inspirationsforum/tillfälle för erfarenhetsutbyte gällande återbruk av bygg- och rivningsavfall och upphandling. Ta del av goda exempel från andra relevanta kommuner (mindre kommuner i expansiv fas, gärna i norra Sverige).	Samhällsbyggnadsnämnden - <i>VAA-avdelningen</i>	Första tillfälle senast 2025 och därefter minst vartannat år

Ta fram rutin för hur inventering innan rivning kan ske. Vad som kan demonteras.	Samhällsbyggnadsnämnden – <i>Fastighetsavdelningen</i>	Senast 2026
--	---	-------------

Uppföljning

- Plockanalysresultat gällande matavfall.
- Mätningar av matsvinn enligt Livsmedelsverkets metod.
- Kundundersökning – följa upp feedback gällande pop-up ÅVC.

2.3.4 Tillgänglighet och service

Mål

- Kommunens invånare ska vara nöjda med tillgängligheten och servicen gällande avfallshanteringen.
- År 2026 ska separat insamling av förpackningar på torg och i parker finnas i kommunen.
- År 2027 ska alla fastigheter med bostäder ha fastighetsnära insamling av förpackningar.
- År 2027 ska insamling av skrymmande förpackningar finnas vid lättillgängliga insamlingsplatser.

AKTIVITET	ANSVAR	TIDPLAN
Tillgänglighet och service		
Implementera fastighetsnära insamling av förpackningar.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen	Senast 1 jan 2027
Ta fram informationsmaterial som tydliggör begrepp inom avfallsområdet – ex. tidigare restfall (numera deponi), kompost/matavfall, förpackning/ej förpackning.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen	Senast dec 2025
Informera om Avfall Sveriges Handbok om avfallsutrymmen till fastighetsägare. Ta fram information som ska finnas ständigt tillgänglig exempelvis på kommunens hemsidan.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen	Senast dec 2025
Arbeta för och införa likadan skyltning på avfallskärl inom Bodens kommun.	Samhällsbyggnadsnämnden - VAA-avdelningen	Senast 1 jan 2027

Uppföljning

- Andel hushåll i en- och tvåbostadshus, med egen avfallshantering, som har fastighetsnära insamling av förpackningar, i procent.
- Andel hushåll i flerbostadshus eller gemensamhetslösningar som har fastighetsnära insamling av förpackningar, i procent.
- Antal lättillgängliga insamlingsplatser för skrymmande förpackningar per 1000 invånare.
- Antal platser för insamling av förpackningar på torg, i parker och på andra populära platser.
- Kundundersökningen *"Kritik på teknik"* (görs var tredje år) – Följ upp resultat på inställning till inlämnandet av förpackningar, tidningar och farligt avfall, hämtning av hushållsavfall, kommunens ÅVC, samt inställning till information om avfallssortering.

3. Uppföljning och redovisning av avfallsplanen

Avfallsplanen ska följas upp årligen i form av en redovisning till kommunstyrelsens politiker med uppföljning per mål samt redovisning av genomförda aktiviteter. För varje målområde i handlingsplanen, se kapitel 0-2.3.4, finns punkter som specificerar hur målen ska följas upp.

Samhällsbyggnadsförvaltningen initierar och samordnar arbetet med uppföljningen samt sammanställer redovisningen. Ansvariga för olika aktiviteter medverkar i uppföljningen och bidrar med underlag.